

Växjö
kommun

Biblioteksplan för Växjö kommun, 2021–2024

Innehåll

1. Inledning	4
1.1. Växjö kommunkoncerns styrmodell	5
2. Bakgrund	6
2.1. Syfte	6
2.2. Vision	6
2.3. Bibliotekslagen, barnkonventionen och nationellt styrande dokument.....	7
2.4. Skollagen, förordningar, direktiv och läroplaner	8
2.5. Beskrivning av folkbiblioteksverksamheten	8
2.6. Beskrivning av skolbiblioteksverksamheten	9
2.7. Samverkan	10
2.8. Hållbara Växjö 2030.....	11
2.9. Växjö kommuns processer och riktningmål.....	11
3. Utvecklings- och insatsområden för folkbiblioteken.....	12
3.1. Läsförbättring	13
3.1.1. Insatsområden för läsförbättring	13
3.2. Livslångt lärande	14
3.2.1. Insatsområden för livslångt lärande	14
3.3. Samhällets öppna rum	15
3.3.1. Insatsområden för samhällets öppna rum.....	15
4. Utvecklings- och insatsområden för skolbiblioteken	16
4.1. Läsförbättring	17
4.1.1. Insatsområden för läsförbättring	17

4.2.	Språkutvecklande arbetssätt	18
4.2.1.	Insatsområden för språkutvecklande	18
	arbetssätt	18
4.3.	Medie- och informationskunnighet – MIK.....	19
4.3.1.	Insatsområden för medie- och informationskunnighet.....	19
5.	Utvecklings- och insatsområden för utökad samverkan.....	20
5.1.	Utökad samverkan	20
5.1.1.	Insatsområden för utökad samverkan.....	21
6.	Uppföljning och utvärdering.....	21
7.	Referenser.....	22
8.	Bilagor	24
8.1.1.	Bibliotekslagen.....	24

Dokumentinformation:

Planen har beslutats av kultur- och fritidsnämnden, 2020-12-16:

1. Inledning

Biblioteken har en viktig roll som kulturell och demokratisk mötesplats, en kreativ lärmiljö i digital och fysisk form som ska öppna fönster ut mot världen. Växjö kommuns samlade biblioteksverksamhet ska erbjuda tillgängliga och inspirerande bibliotek med litteratur och upplevelser som är varierade, utmanande, berikande och stimulerar till läslust och lärande för alla.

Biblioteksplanen är styrande på ett övergripande plan och ska implementeras i verksamheten i den årliga internbudgeten. Biblioteksplanen innehåller inte enskilda aktiviteter utan beskriver utvecklings- och insatsområden som ska prioriteras under kommande år. Utvecklings- och insatsområdena ska resultera i specifika uppdrag, aktiviteter och riktningmål. Enskilda aktiviteter definieras som verksamhetsuppdrag som kopplas till aktuellt budgetår och följs upp i del- och helårsrapport.

Biblioteksplanen gäller för åren 2021–2024. Utvecklings- och insatsområdena ska följas upp under biblioteksplanens giltighetstid. Insatserna kan vara löpande under samtliga år eller prioriteras under ett specifikt budgetår.

1.1.Växjö kommunkoncerns styrmodell

I Växjö kommunkoncerns styrmodell samlas krafterna för att nå visionen om att skapa en fantastisk plats att bo, leva och verka på för invånare, företag och besökare – idag och i framtiden. Hållbarhetsprogrammet och planer blir levande då de tillsammans med nya initiativ, förändringar och behov ses i en helhet i respektive huvudprocess och stödprocess. Detta förmedlas genom den årliga budgetprocessen till varje nämnd och styrelse.

Planen förtydligar den politiska viljeinriktningen och tydliggör beroenden och samverkan mellan processer, förvaltningar och bolag. Externa intressenter kan komma att beröras.

Planen innehåller inga beskrivningar av enskilda aktiviteter utan ger förslag på möjliga åtgärdsområden som kan bidra positivt till hållbarhetsprogrammets målbilder och huvudprocessernas riktningssmål. Enskilda aktiviteter definieras i den årliga budgeten och arbetas in i varje nämnds och styrelses internbudget och affärsplan.

Planen innehåller inga mål eller nyckeltal. Uppföljning av måluppfyllelse sker genom analys av nyckeltal i Växjö kommuns årliga budget och i Hållbara Växjö 2030.

Planen inbegriper prioriterade utvecklingsområden och insatsområden som Växjö kommunkoncern har rådighet över eller har möjlighet att påverka. Växjö kommun ses härmed som en möjliggörare för att åstadkomma goda resultat för den långsiktiga utvecklingen tillsammans med externa intressenter.

Planen innehåller inte aspekter kopplade till organisation eller resurser. Ställningstaganden rörande dessa delar ingår i budgetprocessen.

2. Bakgrund

Enligt bibliotekslagen (2013:801) 17 § ska samtliga kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet. Biblioteksplanen är en separat plan för bibliotekens utveckling och är ett av flera verktyg för att styra utveckling och prioriteringar inom Växjö kommuns bibliotek. Biblioteksplanen omfattar folkbiblioteken och skolbiblioteken. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för folkbiblioteken med fokus på läslust och det informella livslånga lärandet och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteken som är en pedagogisk resurs och del av undervisningen.

2.1. Syfte

Biblioteksplanen avser att med utgångspunkt i bibliotekslagen beskriva ansvarsförhållanden och uppdrag för Växjö kommuns bibliotek. Biblioteksplanen är ett styrdokument som beskriver hur man ska prioritera inom den samlade biblioteksverksamheten i Växjö kommun och utvecklas utifrån lokala och nationella förutsättningar. Biblioteksplanen definierar och beskriver också utmaningar, framtida utveckling och samverkansmöjligheter.

2.2. Vision

Växjö kommun är en fantastisk plats att bo, leva och verka i för invånare, företag och besökare - idag och i framtiden.

Växjö kommuns samlade biblioteksverksamhet uppfyller visionen genom att erbjuda tillgängliga, inbjudande och inspirerande bibliotek där alla kan mötas på lika villkor. Vi erbjuder litteratur och upplevelser som är varierade, utmanande, berikande och stimulerar till läslust, kunskapsinhämtning och bildning. Vi välkomnar alla utifrån deras förutsättningar och möter olika behov med professionell och kompetent personal som har ett gott bemötande och vägledande förhållningssätt. Vi utvärderar och utvecklar verksamheten i dialog med användare, andra professioner och uppdragsgivare för att vara relevanta i ett samhälle i ständig förändring.

2.3. Bibliotekslagen, barnkonventionen och nationellt styrande dokument

Bibliotekslagen säger att biblioteken ska bidra till kunskapsförmedling, fri åsiktsbildning och främja litteraturens ställning. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och vara anpassad efter användarnas behov. Biblioteken ska främja läsning och tillgång till litteratur samt öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska.

Från och med den 1 januari 2020 är Barnkonventionen lag i Sverige.

Barnkonventionens syfte är att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter. Barnkonventionen ska beaktas i biblioteksplanen.

Unescos folkbiblioteksmanifest fastslår att folkbiblioteken ska erbjuda tillgängliga tjänster, kunskap och information för alla samt erbjuda speciellt anpassade tjänster och material utifrån användarnas behov.

Demokratins skattkammare, förslag till nationell biblioteksstrategi framhåller att biblioteken ska bidra till ökad jämlikhet och utbildning för alla genom läs- och lär främjande arbete. Digitaliseringen beskrivs som grunden för användarnas utvecklade tillgång till kultur- och kunskapsarv, och framhålls som en viktig aspekt av biblioteksverksamheten.

2.4. Skollagen, förordningar, direktiv och läroplaner

Enligt 2 kap. 36 § skollagen ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. I förarbetena till skollagen anges att skolbibliotek generellt avser en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande. Skolinspektionen förtydligar att elever ska ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek med relevant och behovsanpassat medieutbud.

Skolhuvudmännen är ytterst ansvariga för att eleverna har tillgång till skolbibliotek.

I Unescos skolbiblioteksmanifest fastslås att skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället. Speciellt anpassade tjänster och material ska tillgängliggöras för att möta användarnas behov samt främja ett kritiskt tänkande och kompetens i att effektivt hantera informationskällor. Förslaget till nationell biblioteksstrategi poängterar att skolan behöver en utbyggd, välfinansierad med pedagogiken integrerad skolbiblioteksverksamhet där varje elev i grundskola och gymnasium har jämlik tillgång till skolbiblioteksverksamhet.

2.5. Beskrivning av folkbiblioteksverksamheten

Uppdraget att främja samarbete, utveckling och kvalitet för länets folkbibliotek åligger den regionala biblioteksfunktionen Biblioteksutveckling i Blekinge Kronoberg. Tillgången till media stärks genom en nationell lånecentral sammanslagen med Sveriges Depåbibliotek. Den mångspråkiga medieförsörjningen för Sveriges bibliotek stöds av den nationella lånecentralen. Myndigheten för tillgängliga medier säkerställer att anpassade medier framställs och lånas ut via kommunbiblioteken. I Växjö finns universitetsbiblioteket och samverkan mellan de kommunala biblioteken och universitetsbiblioteket är etablerad.

Växjö bibliotek har ett mediebestånd med både bredd och spets som är tillgängligt i traditionell och anpassad form. Digitala tjänster är en viktig del av utbudet som gör biblioteken tillgängliga för användarna dygnet runt.

Programverksamhet i olika former och för olika grupper bidrar till bibliotekets relevans i samhället. Det är också en del i det läsfrämjande arbetet.

Växjö bibliotek består av Växjö stadsbibliotek och 9 filialer. Sex filialbibliotek är lokal- och/eller verksamhetsmässigt integrerade med skolan, och ett är samlokaliserat med ett medborgarkontor. Ett filialbibliotek är meröppet. Genom digitala tjänster, biblioteksverksamhet på olika orter i lokalsamhället och riktade insatser mot prioriterade målgrupper arbetar biblioteken för att erbjuda likvärdig service till alla.

Stiftsbiblioteket är en avdelning på Växjö stadsbibliotek vars ursprung går ända tillbaka till 1600-talet. Stiftsbibliotekets samlingar är en del av vårt gemensamma kulturarv, materialet är unikt och därmed ej till hemlån.

2.6. Beskrivning av skolbiblioteksverksamheten

Skolbiblioteken ingår i det allmänna biblioteksväsendet och lyder under bibliotekslagen. Biblioteksverksamheten är en del av skolans och förskolans övergripande pedagogiska utvecklingsarbete. Rektor ansvarar för verksamheten på respektive enhet. Utvecklingsarbetet sker i samverkan mellan rektor, bibliotekarie och pedagoger utifrån barns och elevers behov. Biblioteken verkar för nyfikenhet, kreativitet, läslust, kunskap och den enskildes förmåga att söka och kritiskt granska information utifrån ett anpassat medieutbud för barn och elever, som komplement till aktuella läromedel. Barn och elever ges möjlighet till inflytande över skol- och förskolebibliotekens verksamhet i biblioteksråd eller motsvarande.

Majoriteten av de kommunala grundskolorna har bemannade skolbibliotek i skolans lokaler eller i ett integrerat bibliotek inrymt i skolbyggnaden. De tre kommunala gymnasieskolorna är bemannade med fackutbildade bibliotekarier i bibliotek i skolans lokaler. Samtliga kommunala förskolor har förskolebibliotek som drivs av bibliotekspedagoger som ingår i ett nätverk som leds av förskolebibliotekarier. Skol- och förskolebibliotekarier ingår i ett nätverk för samarbete, erfarenhetsutbyte och likvärdig verksamhet som samordnas av utbildningsförvaltningens verksamhetsutvecklare för skol- och förskolebibliotek.

2.7. Samverkan

Växjö kommun ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten genom kultur- och fritidsnämnden och utbildningsnämnden. Samverkan sker genom gemensamt katalog- och utlåningssystem, nätverkssamverkan för barn och unga, integrerade bibliotek och gemensam upphandling av vissa tjänster. Extern samverkan med civilsamhället, bildningsförbund, andra institutioner och privata aktörer är etablerad på lokal, regional och nationell nivå, exempelvis i form av nätverk, projekt, kompetensutveckling och avtal. Växjö bibliotek samverkar också med andra kommunala, regionala och nationella bibliotek med syftet att erbjuda ett brett utbud av tjänster.

Biblioteksplanen har tagits fram med bakgrund i bibliotekslagen. Bibliotekslagen är en ramlag som därmed upphäver det kommunala självstyret avseende biblioteksplan men preciserar inte dess innehåll eller utformning.

Kultur- och fritidsnämnden beslutade i § 124 2019-12-17 att ge kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att tillsammans med berörda förvaltningar och bolag arbeta fram en ny biblioteksplan. Biblioteksplanen innefattar all kommunal biblioteksverksamhet och beslutas av kommunfullmäktige. Biblioteksplanen träder i kraft den 1 januari 2021.

Kultur- och fritidsnämnden har tagit fram biblioteksplanen i samverkan med utbildningsnämnden, nämnden för arbete och välfärd och omsorgsnämnden. Kultur- och fritidsnämnden tillsatte också en intern arbetsgrupp bestående av personer med olika funktioner inom folkbiblioteksverksamheten med uppdrag att ta fram folkbibliotekets utvecklings- och insatsområden. Utvecklings- och insatsområdena identifierades utifrån lagstiftning, styrande dokument samt interna och externa behov med syftet att identifiera hur Växjö bibliotek ska vara ett relevant bibliotek i samtiden.

2.8. Hållbara Växjö 2030

Växjö kommun 2030 är klimat- och miljösmart, tryggt och tillitsfullt, rättvist och ansvarstagande, växande och inkluderande. Definitionen av hållbarhet avser inte enbart miljömässiga aspekter utan inkluderar också social hållbarhet och samhällets förmåga att klara av förändring och fortsatt utveckling.

Biblioteksplanen utgår, tillsammans med andra nationella och lokala styrande dokument, från Hållbara Växjö 2030. Biblioteksplanen konkretiserar hur biblioteken bidrar i arbetet mot målbilderna och dess utmaningar genom jämställda möjligheter till livslångt lärande och fri åsiktsbildning i trygga och inkluderande lärandemiljöer med tillgängligt medieutbud.

2.9. Växjö kommuns processer och riktningssmål

Växjö kommuns biblioteksplan genomförs inom ramen för huvudprocessen Möjliggöra en aktiv fritid men har tydliga beroenden till andra huvudprocesser, stödprocesser och riktningssmål. Tydligast beroende finns till:

- Utbilda för ett livslångt lärande.
- Utveckla och förvalta en växande och trygg stad, tätort och landsbygd.
- Stödja individen för ett självständigt liv.
- Tillhandahållandet av service, tjänster, produkter och IT-infrastruktur till kärnverksamhet.
- Förse organisationen med kunniga medarbetare med möjligheter att utvecklas för god kompetensförsörjning.

Biblioteksplanens strategiska riktning åsyftar att styra biblioteksverksamhetens utveckling och prioriteringar i linje med Växjö kommuns processer och riktningssmål.

3. Utvecklings- och insatsområden för folkbiblioteken

De identifierade utvecklings- och insatsområdena är förankrade i aktuell lagstiftning och lokala riktlinjer. Utvecklingsområdena är läsfrämjande, livslångt lärande och samhällets öppna rum. Utvecklings- och insatsområdena definierar vad biblioteken ska prioritera utan att begränsa verksamheten till insatserna. Samtliga utvecklings- och insatsområden ska särskilt uppmärksamma enligt bibliotekslagen prioriterade målgrupper – barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med ett annat modersmål än svenska, samt prioritera barn och unga med utgångspunkt i FN:s barnkonvention. För att nå målgrupperna ska biblioteken samverka, omvärldsbevaka, utvärdera och utveckla programverksamhet och utbud samt möjliggöra för användarna att vara delaktiga i bibliotekens verksamhet.

3.1. Läsfrämjande

Läsfrämjande arbete och litteratur ska genomsyra biblioteken. Alla ska känna igen sig i bibliotekens utbud och kunna ta del av det utifrån sina egna förutsättningar. Biblioteken ska erbjuda bredd och spets i programutbud och litteratur avseende medietyp, språk, svårighetsnivå och innehåll. Biblioteken ska inspirera till samtal kring litteratur utifrån ett tillgängligt medie- och programutbud. Det läsfrämjande arbetet ska ske digitalt, på de fysiska biblioteken i Växjö kommun och på andra arenor utifrån användarnas behov. Biblioteken ska vara närvarande i lokalsamhället för att nå ut till de som inte kan komma till biblioteket eller är ovana biblioteksbesökare. Genom digitalisering kan bibliotekens resurser tillgängliggöras på ett sådant sätt som flertalet användare efterfrågar i takt med samhällets ökade digitalisering. Det medför nya kompetensbehov för att kunna tillgodose användarnas behov. För att biblioteken ska kunna erbjuda kvalitet i det läsfrämjande arbetet krävs ett professionellt bemötande, kontinuerlig kompetensutveckling och revidering av bestånd. Användarnas behov ska beaktas i arbetet med uppdatering av bestånd och kompetensutveckling.

3.1.1. Insatsområden för läsfrämjande

Utvecklingsområdet läsfrämjande fokuserar på att tillgängliggöra och främja läsning, litteratur och programutbud för alla. Utvecklingsområdet läsfrämjande ska prioriteras och följas upp genom nedanstående insatsområden.

- Biblioteken ska utveckla, tillgängliggöra och använda de digitala möjligheterna i det läsfrämjande arbetet utifrån användarnas behov.
- Biblioteken ska omvärldsbevaka och kartlägga prioriterade gruppers behov i syfte ha ett relevant, aktuellt, varierat och tillgängligt medie- och programutbud.
- Biblioteken ska främja barn och ungas läs- och språkutveckling.
- Biblioteken ska rikta läsfrämjande insatser till vuxna.
- Biblioteket ska utveckla möjligheterna till dialog med biblioteksanvändarna.
- Biblioteken ska möjliggöra för prioriterade målgrupper att använda resurser på samma villkor.

3.2. Livslångt lärande

Biblioteken ska vara relevanta för användarna och det omgivande samhället. Biblioteken ska genom ett mångsidigt, aktuellt och behovsanpassat medieutbud främja fri åsiktsbildning, lärande och bildning. Biblioteken ska verka för fysisk och kognitiv tillgänglighet samt bidra till jämlik och behovsanpassad tillgång till kunskap, information och lärande för alla. Kunskap och kulturarv i form av stiftsbibliotekets samlingar ska bevaras och efterfrågat och unikt material ska tillgängliggöras. Biblioteken ska arbeta med digital folkbildning och stärka användarnas förmåga att kritiskt söka, granska och värdera information, texter och andra medier. Biblioteken ska möjliggöra för användarna att utveckla sin digitala kompetens med syftet att överbrygga digitala klyftor. Bibliotekens resurser ska vara digitalt och fysiskt tillgängliga på ett sådant sätt som användarna efterfrågar. Den digitala utvecklingen, användarnas behov samt arbetet med ett behovsanpassat och varierat medieutbud medför nya kompetensbehov. Det förutsätter kompetensutveckling för att skapa jämlika förutsättningar för livslångt lärande för alla utifrån användarnas förutsättningar. Biblioteken ska vara närvarande i det omgivande lokalsamhället för att nå prioriterade målgrupper.

3.2.1. Insatsområden för livslångt lärande

Utvecklingsområdet livslångt lärande fokuserar på att möjliggöra jämlikt lärande för alla utifrån ett mångsidigt, aktuellt och behovsanpassat medie- och programutbud. Utvecklingsområdet livslångt lärande ska prioriteras och följas upp genom nedanstående insatsområden.

- Biblioteken ska utveckla arbetet med digitala medier och digital folkbildning med syftet att jämna ut digitala klyftor i samhället och minska det digitala utanförskapet.
- Biblioteken ska möjliggöra jämlik tillgång till kunskap, information och lärande genom anpassat medie- och programutbud för alla.
- Biblioteken ska genom kompetensutveckling utveckla arbetet med bibliotekens prioriterade målgrupper och ge god service utifrån behov och efterfrågan.
- Biblioteken ska stärka användarnas förmåga att kritiskt söka, granska och värdera information, texter och andra medier både digitalt och analogt.

3.3. Samhällets öppna rum

Biblioteken ska vara neutrala, demokratiska och trygga mötesplatser med generösa öppettider och finnas tillgängliga för användarna i lokalsamhället. Biblioteken ska vara anpassade till användarnas behov och aktivt hämta in och beakta deras synpunkter. De fysiska och digitala miljöerna ska visa på opartiskhet och vara en plats för social hållbarhet. Bibliotekens utformning ska tillgängliggöra medier och kulturell verksamhet för prioriterade målgrupper. Barnets perspektiv ska beaktas i utformandet av de fysiska och digitala miljöerna. Biblioteken ska arbeta aktivt med hållbarhet genom ansvarsfulla beslut, inköp och återbruk. Bibliotekens lokaler och personalresurser ska nyttjas på ett hållbart och effektivt sätt. Biblioteken ska erbjuda olika former av medier och programverksamhet fysiskt och digitalt utifrån användarnas behov. Biblioteken ska kontinuerligt reflektera kring hur den fysiska verksamheten kan tillgängliggöras digitalt. Biblioteken ska vara välinformerade och behovsanpassade utifrån den digitala utvecklingen och användarnas behov. Biblioteken ska erbjuda den service som användarna efterfrågar och arbeta aktivt för att vara relevanta för användarna och det omgivande samhället.

3.3.1. Insatsområden för samhällets öppna rum

Utvecklingsområdet samhällets öppna rum fokuserar på att nå prioriterade målgrupper genom tillgängliga fysiska och digitala miljöer med behovsanpassat medie- och programutbud. Utvecklingsområdet samhällets öppna rum ska prioriteras och följas upp genom nedanstående insatsområden.

- Biblioteken ska tillgängliggöra de fysiska och digitala miljöerna för prioriterade målgrupper.
- Bibliotekens digitala miljöer ska utvecklas och tillgängliggöras med målsättningen att det digitala utbudet ska motsvara det fysiska utbudet utifrån användarnas behov.
- Bibliotekens lokaler och personalresurser ska utnyttjas på ett effektivt och hållbart sätt och prioriteringar ska göras i dialog med användarna och andra berörda aktörer.
- Bibliotekens verksamhet, lokaler och digitala miljöer ska vara trygga och utformas med utgångspunkt i läsfrämjande och livslångt lärande.

4. Utvecklings- och insatsområden för skolbiblioteken

De identifierade utveckling- och insatsområdena är förankrade i aktuell lagstiftning samt lokala och nationella riktlinjer och styrdokument. De identifierade utvecklingsområdena är läsfrämjande, språkutvecklande arbetssätt och medie- och informationskunnighet (MIK). Skolbiblioteksverksamheten förutsätter bemanning av utbildad bibliotekarie eller av person med utbildning som bedöms likvärdig. Skolbibliotekariens arbete ska ske i samverkan med enheternas pedagoger med barns och elevers behov i fokus. Förskolebiblioteksverksamheten förutsätter bibliotekspedagog med tid avsatt för ändamålet. Samtliga utvecklings- och insatsområden ska särskilt uppmärksamma personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer med ett annat modersmål än svenska. Samtliga utvecklings- och insatsområden inbegriper tillgänglighet, språkutveckling, digitalisering, likvärdighet och delaktighet. Med barnets och elevens läsning, språkutveckling och kunskaper inom MIK, följer ökad möjlighet till måluppfyllelse samt ökad möjlighet att tillgodogöra sig samhällsinformation och göra sin röst hörd i det demokratiska samhället.

4.1. Läsfrämjande

Det läsfrämjande arbetet ska bidra till barns och elevers språkutveckling och läsglädje. Alla ska känna igen sig i bibliotekens utbud och kunna ta del av det utifrån sina egna förutsättningar. Biblioteken ska erbjuda attraktiva och aktuella medier, anpassade efter barns och elevers intressen och behov. Mediebeståndet ska vara anpassat till undervisningens behov av olika texttyper, genrer, ämnen och innehåll samt motsvara barns och elevers behov avseende medietyp, språk och svårighetsgrad. Det läsfrämjande arbetet ska ske i samverkan med enheternas pedagoger med barns och elevers behov i fokus.

4.1.1. Insatsområden för läsfrämjande

Utvecklingsområdet läsfrämjande fokuserar på att öka barns och elevers lust och möjlighet att tillägna sig litteratur. Det förutsätter god tillgång på rikt varierade medier utifrån målgruppens behov och intresse. Utvecklingsområdet läsfrämjande ska prioriteras och följas upp genom nedanstående insatsområden.

- Biblioteken ska fortlöpande tillägna sig relevant kunskap om läsfrämjande arbete i teori och praktik samt omsätta det i verksamheten i samverkan med pedagoger.
- Biblioteken ska utveckla, tillgängliggöra och använda de digitala möjligheterna i det läsfrämjande arbetet utifrån användarnas behov och förutsättningar.
- Biblioteken ska omvärldsbevaka och utveckla mediebeståndet utifrån enhetens behov med syftet att tillhandahålla ett aktuellt, attraktivt, varierat och tillgängligt mediebestånd.
- Biblioteken ska främja barns och elevers läs- och språkutveckling på deras modersmål.
- Biblioteken ska främja barns och elevers inflytande och delaktighet.
- Biblioteken ska möjliggöra för enligt bibliotekslagen prioriterade målgrupper att använda bibliotekens resurser på lika villkor.

4.2. Språkutvecklande arbetssätt

Språkutvecklande arbetssätt stärker individens språkliga medvetenhet och bidrar till det enskilda barnets och elevens språkutveckling. I det språkutvecklande arbetet ska språk utvecklas, användas och utforskas utifrån elevernas erfarenheter, kunskaper och befintliga språk. Skol- och förskolebiblioteken ska verka för det enskilda barnets och elevens möjlighet till nyfikenhet, lust, kreativitet och kunskap i sin språkutvecklingsprocess. Det språkutvecklande arbetet ska ske i samverkan med enheternas pedagoger med barns och elevers behov i fokus. Utgångspunkten för ett medvetet språkutvecklande arbetssätt är ett vidgat textbegrepp, användandet av barns och elevers alla tillgängliga språk samt tillgång till ett rikt och varierat medieutbud.

4.2.1. Insatsområden för språkutvecklande arbetssätt

Utvecklingsområdet språkutvecklande arbetssätt fokuserar på att öka barns och elevers möjlighet att använda alla sina språk samt tillägna sig språk i vid mening utifrån ett rikt och varierat medieutbud. Utvecklingsområdet språkutvecklande arbetssätt ska prioriteras och följas upp genom nedanstående insatsområden.

- Biblioteken ska fortlöpande tillägna sig relevant kunskap om språkutvecklande arbetssätt i teori och praktik samt omsätta det i verksamheten i samverkan med pedagoger.
- Biblioteken ska utveckla, tillgängliggöra och använda de digitala möjligheterna i det språkutvecklande arbetet utifrån användarnas behov och förutsättningar.
- Biblioteken ska tillhandahålla medier på barns och elevers modersmål utifrån behov och intresse.
- Biblioteken ska främja barns och elevers inflytande och delaktighet.
- Biblioteken ska möjliggöra för enligt bibliotekslagen prioriterade grupper att utveckla sitt språk.

4.3. Medie- och informationskunnighet – MIK

MIK-arbetet bidrar till barns och elevers förståelse för omvärlden och sina egna sammanhang, och avser att stärka deras förmåga att söka, sovra, kritiskt granska och använda information. Kännedom om olika källor och det källkritiska förhållnings sättet är nödvändig kunskap, såväl i utbildningen som på fritiden. MIK-undervisningen ska ge barn och elever verktyg för informations- och kunskapsinhämtning och lägga grunden för det livslånga lärandet. Arbetet med MIK ska ske i samverkan med enheternas pedagoger i integrerad undervisning med barns och elevers behov i fokus.

4.3.1. Insatsområden för medie- och informationskunnighet

Utvecklingsområdet MIK fokuserar på att öka barns kunskaper kring att söka och kritiskt granska information ur olika källor och medier. Det förutsätter god tillgång på rikt varierade källor, medier och texttyper utifrån läroplanernas mål samt barns och elevers behov och intresse. Utvecklingsområdet MIK ska prioriteras och följas upp genom nedanstående insatsområden.

- Biblioteken ska fortlöpande tillägna sig relevant kunskap inom MIK-området i teori och praktik samt omsätta det i verksamheten i samverkan med pedagoger.
- Biblioteken ska utveckla, tillgängliggöra och använda de digitala möjligheterna i MIK- arbetet utifrån barns och elevers behov och förutsättningar.
- Biblioteken ska omvärldsbevaka och utveckla mediebeståndet utifrån enhetens behov med syftet att tillhandahålla ett aktuellt, attraktivt, varierat och tillgängligt mediebestånd.
- Biblioteket ska tillhandahålla medier på barns och elevers modersmål utifrån behov och intresse.
- Biblioteket ska främja barns och elevers inflytande och delaktighet.
- Biblioteken ska möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att tillägna sig MIK genom åtkomst till särskilda digitala verktyg och hjälpmedel.

5. Utvecklings- och insatsområden för utökad samverkan

Intern samverkan sker inom ramen för kommunövergripande huvudprocesser – att utbilda för ett livslångt lärande, stödja individen för ett tryggt och självständigt liv samt möjliggöra en aktiv fritid. Samverkan för att tillgängliggöra biblioteken för alla bör utvecklas mellan nämnden för arbete och välfärd, omsorgsnämnden, utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden. Samverkan utgår från gemensamma målgrupper, ansvarområden och kompetenser för att stärka jämlika möjligheter till formellt och informellt lärande i tillgängliga och inkluderande lärmiljöer för alla. Samverkan ska utformas med hänsyn till respektive verksamhets begränsningar, möjligheter och uppdrag. Samverkan ska inte begränsa möjligheter för verksamhetsspecifika uppdrag.

5.1. Utökad samverkan

För att erbjuda en likvärdig biblioteksverksamhet för alla krävs samverkan. Samverkan ska skapa en samsyn på biblioteksverksamheten för att uppnå en behovsanpassad biblioteksservice som präglas av jämlik tillgång till kunskap, information, samhällsservice och kulturutbud för alla. Samverkan ska säkra att användare kommer i kontakt med rätt kompetens, har tillgång till rätt hjälpmedel och vid behov professionellt stöd. Det förutsätter gemensamma behovs- och omvärldsanalyser och dialog med medborgarna, samt gemensamma prioriteringar och avgränsningar. Samverkan mellan kultur- och fritidsnämnden, omsorgsnämnden, utbildningsnämnden och nämnden för arbete och välfärd skapar förutsättningar för att ge användarna tillgång till ett rikt kulturutbud utifrån deras förutsättningar genom dialog om behov och prioriteringar i syfte att minska utanförskap.

5.1.1. Insatsområden för utökad samverkan

Utvecklingsområdet utökad samverkan fokuserar på att tillgängliggöra och anpassa verksamhet och utbud utifrån användarnas behov genom samverkan mellan kultur- och fritidsnämnden, omsorgsnämnden, utbildningsnämnden samt nämnden för arbete och välfärd. Utvecklingsområdet utökad samverkan ska prioriteras och följas upp genom nedanstående insatsområden.

- Skol- och folkbiblioteken ska i samverkan utveckla de integrerade biblioteken med utgångspunkt i gemensamma utmaningar och målgrupper.
- Skol- och folkbiblioteket ska i samverkan tillgängliggöra biblioteken för gemensamma prioriterade målgrupper.
- Skol- och folkbiblioteken ska i samverkan utforma en läsfrämjandeplan.
- Möjligheten att samlokalisera bibliotek med annan relevant verksamhet ska ses över.
- Biblioteken ska i samverkan med berörda verksamheter ta fram gemensamma behovs- och omvärldsanalyser, prioriteringar och avgränsningar för att tillgodose användarnas behov.
- Möjligheten att utforma en samverkansmodell mellan biblioteken och interna och externa aktörer ska ses över.

6. Uppföljning och utvärdering

Biblioteksplanen är ett övergripande styrdokument som avser att beskriva biblioteksverksamheternas riktning och utvecklingsområden. De beskrivna utvecklings- och insatsområdena ska resultera i specifika uppdrag, aktiviteter och riktningsmål som kopplas till aktuellt budgetår och följs upp i del- och helårsrapport. Enskilda aktiviteter definieras som verksamhetsuppdrag. Uppföljningen genomförs i Växjö kommuns verktyg för planering och uppföljning av verksamheten. Insatserna och målen kan följas upp med nyckeltal, behovsanalyser, kartläggningar och brukarundersökningar. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för uppföljning av folkbiblioteksverksamheten och utbildningsnämnden ansvarar för uppföljning av skolbiblioteksverksamheten. Kungliga biblioteket och läns- och regionbiblioteken följer upp hur biblioteksplanen utformats och används.

7. Referenser

Skollag (2010:800)

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Språklag (2009:600)

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197

”Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.”

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

Regeringens proposition 2009/10:165. ”Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.”

<https://www.regeringen.se/49b729/contentassets/c507a849c3fa4173b7d03df20bad2b59/den-nya-skollagen---for-kunskap-valfrihet-och-trygghet-hela-dokumentet-prop.-20092010165>

Unesco, i svensk översättning av svensk biblioteksörening och svenska Unescorådet.

”Bibliotekens internationella manifest”

<https://www.biblioteksfor.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/01/bibliotekens-internationella-manifest-webb-utskrift.pdf>

Kungliga biblioteket. ”Demokratins skattkammare, förslag till nationell biblioteksstrategi.”

<https://www.regeringen.se/4adaca/contentassets/1c1e0dfc334a413bbdb6e2e2a955dae5/demokratins-skattkammare---forslag-till-en-nationell-biblioteksstrategi>

Skolinspektionen. "Skolbiblioteken som pedagogisk resurs."

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2018/skolbibliotek/skolbiblioteket-som-pedagogisk-resurs-skolinspektionen-2018.pdf>

Kommittédirektiv. "Stärkta skolbibliotek och läromedel"

<https://www.regeringen.se/4a7127/contentassets/3cae1ec139e4400095944395e7922544/starkta-skolbibliotek-och-laromedel-dir.-201991>

Skolverket. "Läroplan för förskolan" (Lpfö18)

<https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>

Skolverket. "Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet" (Lgr11)

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

Skolverket. "Läroplan för grundsärskolan" (reviderad 2018)

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2018/laroplan-for-grundsarskolan-reviderad-2018>

Skolverket. "Läroplan för gymnasieskolan" (Gy 11)

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gy11-for-gymnasieskolan>

Skolverket. "Läroplan för gymnasiesärskolan" (GySär13)

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasiesarskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasiesarskolan/laroplan-gysar13-for-gymnasiesarskolan>

8. Bilagor

8.1.1. Bibliotekslagen

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

- 3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, regionerna, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.
1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
 2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, regioner, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
 3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar regionerna och de kommuner som inte ingår i en region.
 4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
 5. För lånecentraler ansvarar staten.
 6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten. Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag. Lag (2019:961).

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Lag (2019:961).

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande. Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen. Lag (2017:768).

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961).

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet. Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.